

KOMUNIKAVIMO KOMPETENCIJA

Sužinau ir dalijuosi su kitais

Moku surasti reikiamą informaciją, kritiškai ją vertinti, apibendrinti ir pateikti kitiems, naudojuosi IKT.

Projektas „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas“

Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrųjų programų (2008) įvade teigiama, kad baigęs pagrindinio ugdymo programą mokinys yra įgijęs bendrąsias kompetencijas. Viena iš ypač svarbių bendrųjų kompetencijų yra komunikavimo kompetencija, kuri dokumente apibrėžiama taip:

mokinys:

- siekia konstruktyvaus dialogo;
- atsakingai vartoja kalbą;
- supranta ir perduoda įvairaus pobūdžio žodinius ir nežodinius pranešimus;
- bendrauja atsižvelgdamas į tikslą, adresatą, situaciją;
- randa, kritiškai vertina, apibendrina informaciją ir tinkamai ją pateikia kitiems.

Ugdymo plėtotės centro vykdomo projekto „Pagrindinio ugdymo pirmojo koncentro (5–8 kl.) mokinių esminių kompetencijų ugdymas“ mokymų dalyviai komunikavimo kompetencijos sampratą praplečia:

mokinys:

- atsakingai pasirenka priemones ir būdus informacijai rasti ir perteikti;
- kritiškai vertina informaciją, pagrindžia savo požiūrį;
- interpretuoja, kritiškai vertina ir kuria įvairius tekstus;
- komunikuodami atsižvelgia į temą, tikslą, adresatą ir situaciją.

Ši metodinės medžiagos dalis skirta pavyzdžiams kaip – kokiais metodais, užduotimis, veiklomis – komunikavimo kompetenciją galima ugdyti muzikos pamokose.

Užduoties (tiriamąo darbo) pavyzdys

Mano mėgstamiausias muzikos atlikėjas (grupė)

Pastaba. Ta pačia spalva žymimos kompetencijų turinio ir užduoties turinio sąsajos.

Projektas skirtas 9 klasės mokiniams.

Projektinio darbo trukmė – 4 pamokos.

Ryšys su bendrąja programa (9–10 kl.).

Gebėjimai	Žinios ir supratimas
1. Muzikinė raiška	
1.1. Tiksliai intonuojant dainuoti išmoktas įvairių faktūrų ir stilistikos dainas (repuoti) pasirinktą ar sukurtą tekstą.	1.2.1. Nurodyti keletą pristatomos stilistikos analogijų.
2. Muzikos kūrinų klausymasis, apibūdinimas ir vertinimas	
2.2. Tikslingai naudotis muzikos suvokimo strategijomis, reikšti mintis taisyklinga kalba.	2.1.1. paaiškinti stiliaus, žanro, formos sąvokas. 2.2.1. Žinoti ir laikytis kalbos taisyklių apibūdinant muzikos kūrinį, taisyklingai vartoti muzikos sąvokas.
3. Muzikos pažinimas socialinėje kultūrinėje aplinkoje	
3.2. Nurodyti stipriąsias ir silpnąsias savo muzikinės patirties ypatybes. Savarankiškai ieškoti informacijos apie muzikinį gyvenimą ir analizuoti ją.	3.1.4. Nurodyti mėgstamiausią muzikos stilių, apibūdinti jo raidą. 3.2.3. Vertingiausią informaciją pristatyti klasėje.

Užduoties paskirtis: sudaryti galimybę mokiniui atsiskleisti kaip muzikos kritikui ir vertintojui, įvertinti, apibendrinti ir pristatyti kitiems savo muzikinius interesus ir skonį, išdėstyti savo požiūrį. Ši užduotis mokytojui ir klasės draugams yra būdas geriau pažinti mokinius.

Ugdomi komunikavimo kompetencijos aspektai:

- bendrauja atsižvelgdamas į tikslą, adresatą, situaciją;
- randa, kritiškai vertina, apibendrina informaciją ir tinkamai ją pateikia kitiems;
- siekia konstruktyvaus dialogo;
- atsakingai vartoja kalbą;

Užduotis. Parengti savo mėgstamo muzikos stiliaus ir muzikos grupės ar atlikėjo kūrybos pristatymą.

Užduoties paskirtis: sudaryti galimybę mokiniui atsiskleisti kaip muzikos kritikui ir vertintojui, įvertinti, apibendrinti ir pristatyti kitiems savo muzikinius interesus ir skonį, išdėstyti savo požiūrį. Ši užduotis mokytojui ir klasės draugams yra būdas geriau pažinti mokinius.

Užduoties metu mokinys ugdomi šiuos komunikavimo kompetencijos aspektus:

- bendrauja atsižvelgdamas į tikslą, adresatą, situaciją;
- randa, kritiškai vertina, apibendrina informaciją ir tinkamai ją pateikia kitiems;
- siekia konstruktyvaus dialogo;
- atsakingai vartoja kalbą.

Reikalavimai užduočiai atlikti

1. Pristatymas.

1.1. IKT reikalavimai. Pristatymas turi būti atliktas pasirinkta kompiuterine pateikčių rengykle (*Microsoft PowerPoint, Prezzi* ar pan.). Pateiktis turi būti atlikta laikantis reikalavimų (titulinė skaidrė, tinkamas informacijos kiekis skaidrėse, vaizdų ir šriftų dermė ir kt.). Pateiktyje turi būti informatyvių nuotraukų ir pristatomo atlikėjo muzikos pavyzdžių. Skaidrėse pateikiama tik esminė informacija, kurią pranešėjas papildo šnekėdamas.

Pastaba. Pateikčių rengimo pagal informacinių technologijų bendrąją programą mokiniai mokosi 7–8 klasėje. Todėl reikalavimus, keliamus pateikties apipavidalinimui, reikėtų suderinti su informacinių technologijų mokytoju.

1.2. Dalykiniai reikalavimai. **Informacijos atranka.** Iš kelių šaltinių (atlikėjo oficialus tinklalapis, *Wikipedia, Sharkeen.lt* ir pan., atlikėjo kūriniai, jų tekstų analizė ir pan.) surinkta, kritiškai atrinkta esminė (svarbiausi faktai, patikrinti keliuose informacijos šaltiniuose, atskleidžiantys stiliaus ypatumus, ištakas, raidą, atlikėjo gyvenimo ir kūrybos ypatumus) ir apibendrinta informacija. Atrinkti ir įrašyti į laikmeną muzikos kūriniai (ištraukos), geriausiai atskleidžiantys atlikėjo kūrybos bruožus, raidą.

1.3. Turinio reikalavimai. Pateikties pradžioje pristatomas pranešimo planas, pateikiami pasirinkto muzikos stiliaus, žanro sąvokų apibrėžimai. Pristatoma stiliaus ištakų ir raidos analizė, atlikėjo biografija, kūryba, pateikiama jos kritinė analizė ir išvados. Pagrindiniai teiginiai iliustruojami muzikos kūrniais.

Pastaba. Tiek rašytiniame, tiek šnekamajame tekste nedaryti klaidų. Muzikines sąvokas vartoti tikslingai, prireikus mokėti jas paaiškinti.

1.4. Raiškos reikalavimai. Pranešėjas sklandžiai dėsto mintis, vartoja vaizdingus posakius, įtraukia įdomių istorijų iš muzikanto gyvenimo, sudėtingesnes sąvokas paaiškina – **bendrauja atsižvelgdamas į tikslą, adresatą ir situaciją.**

2. Daina. **Pasirinkta atlikti daina atitinka mokinio gebėjimų lygį.** Dainai parinktas tinkamas akompanimentas (akompanuojama gyvai arba surandama dainos fonograma). Daina atlikta:

- išraiškingai, atskleidžiant dainos autoriui būdingą stilistiką;
- ritmiškai tiksliai;
- intonacijos atžvilgiu tiksliai;
- išlaikant tinkamą tempą;
- derant su akompanimentu.

Užduoties parengimo eiga

1. Medžiagos rinkimas.

2. Muzikos pavyzdžių rinkimas ir įrašymas.

3. Medžiagos apipavidalinimas.

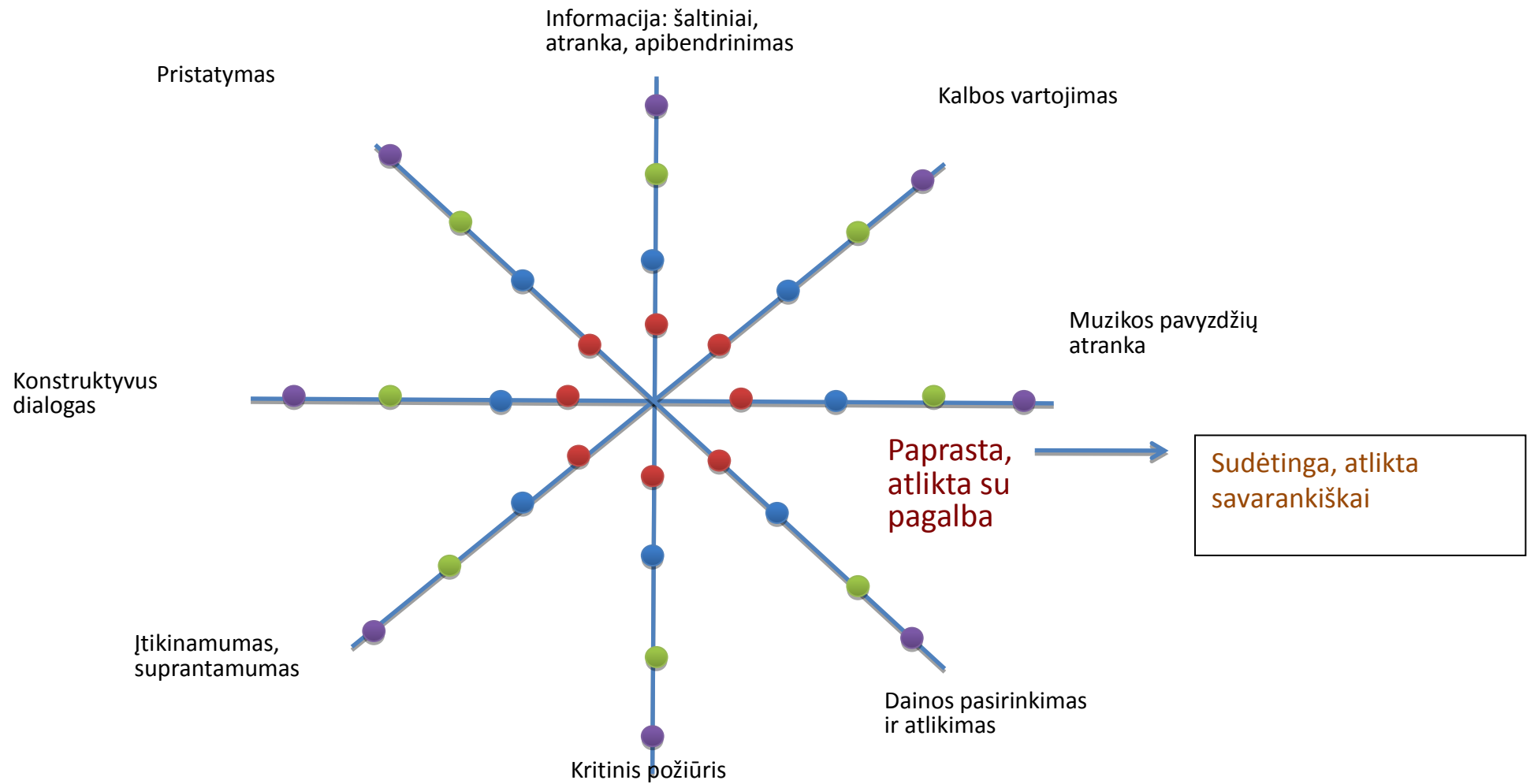
4. Dainos iš atlikėjo repertuaro parengimas.

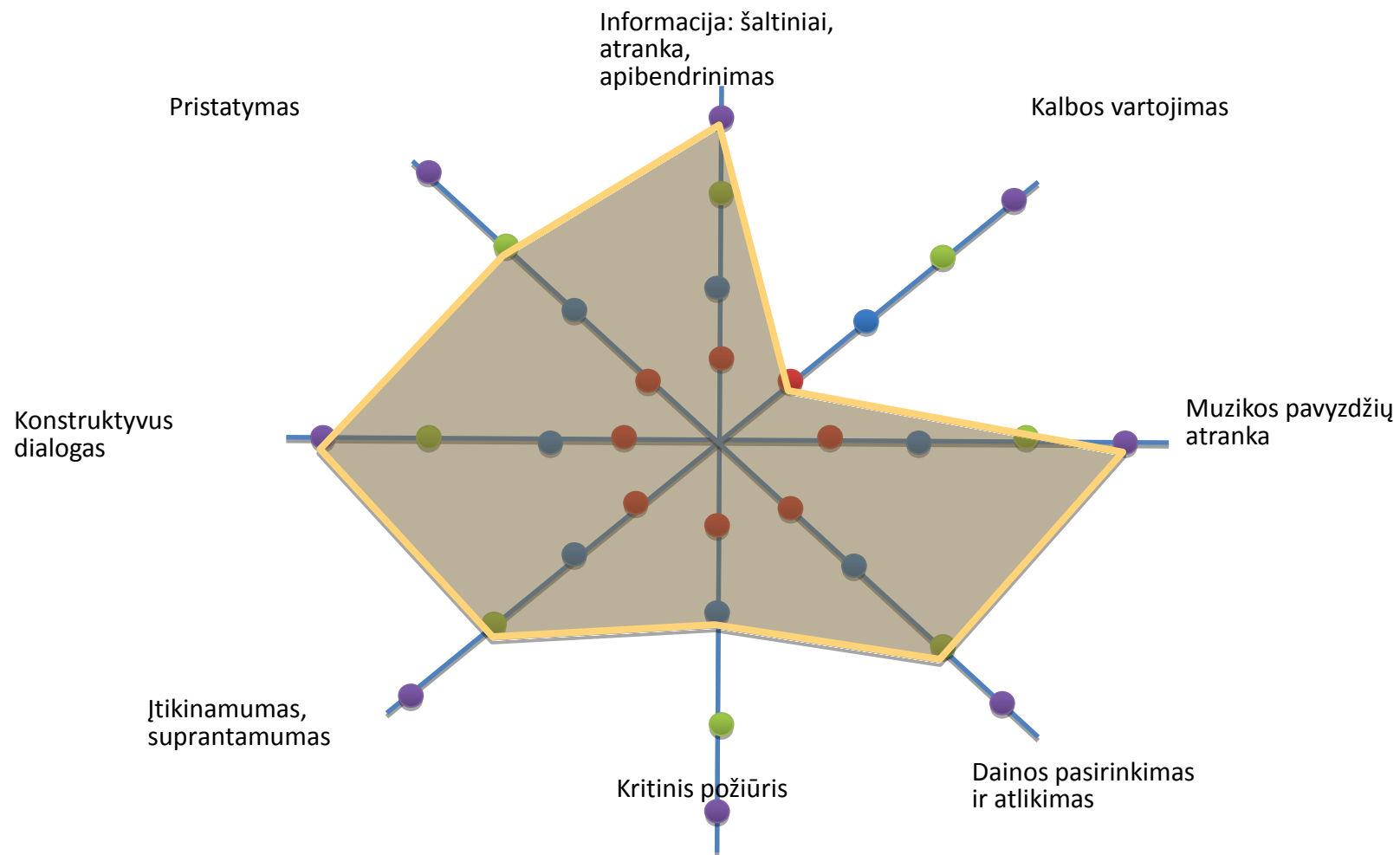
5. Atlikėjo pristatymas klasėje.

6. Gyvai atliekama paruošta atlikėjo daina.

7. Aptarimas – pokalbis su klasės draugais, **atsakymas į klausimus.**

8. Įsivertinimas ir įvertinimas pagal žemiau pateiktą mokinio pažangos vertinimo metodą. Ašys – tai reikalavimų mokinio darbui atitikmuo. Tokią ašių sistemą gali nusipiešti kiekvienas mokinys arba ją parengia ir išdalija mokytojas. Piešti lengviau ranka – tuomet galima susikurti tokią ašių sistemą, kokios reikia konkrečiai užduočiai. Ant kiekvienos ašies mokinys (ar vertintojai) pažymi, kiek kurioje srityje stiprus jis jaučiasi. Kuo toliau nuo centro – tuo geriau atlikta, kuo arčiau centro – tuo silpniau.

Mokinio profilis. Kaip galėtų atrodyti užduoties atlikimo į(si)vertinimas (užduoties visuma)

Muzikinio komunikavimo kompetencija

Muzika yra neverbalinė kalba. Ši kalba padeda viso pasaulio žmonėms dalintis emocijomis, patyrimais ir prasmėmis be žodžių.

Muzikos pamokose mokiniai plėtoja komunikavimo kompetenciją įvaldydami dar vieną – muzikos – kalbą. Muzikinis komunikavimas susideda iš gebėjimų girdėti, skaityti, rašyti ir suprasti bei įtaigiai atlikti (interpretuoti) muzikos tekstus.

Remiantis bendroju komunikavimo kompetencijos aprašu galima išskirti šiuos muzikinio komunikavimo kompetencijos aspektus:

- atlikdamas muzikos kūrinius, mokinys atsižvelgia į kūrinio ypatumus, perteikiamas emocijas, stilių ir atlikimo situaciją (klausytojus, atlikimo vietą, renginio specifiką);
- mokinys supranta muzikos tekstą, geba jį atlikti ir interpretuoti – perteikti kūrinio charakterį įtaigiai ir išraiškingai, suprantamai;
- kritiškai vertina įvairius muzikos tekstus ir pagrindžia savo nuomonę tikslingai vartodamas muzikos sąvokas ir terminus;
- geba perskaityti, suprasti ir atlikti muzikos tekstą;
- geba girdėti save ir kitus, kontroliuoti intonacijos ir ritmo tikslumą, koreguoti atlikimą;
- randa, kritiškai vertina, apibendrina informaciją apie muzikos kūrinius ir reiškinius, tinkamai ją pateikia kitiems.

Muzikos pamokos penktai klasei „EITI, BĖGTI AR LĖKTI?“ scenarijus. 5–6 klasė.

Bendrosios programos

Mokinių pasiekimai		
Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas

1. Veiklos sritis: Muzikinė raiška		
Vertinti save ir kitus kaip svarbius ir pilnaverčius individualaus ar grupinio muzikavimo dalyvius. Ugdyti norą savitai muzikuoti.	1.1. Patogiu registru tiksliai intonuojant dainuoti išmoktas vienbalses dainas, taikyti taisyklingo kvėpavimo ir garso formavimo įgūdžius.	1.1.1. Pademonstruoti taisyklingo kvėpavimo ir garso formavimo ypatumus. 1.1.2. Dainuojant taisyklingai atlikti muzikos kalbos elementus.
2. Veiklos sritis: Muzikos klausymasis, apibūdinimas ir vertinimas		
Tolerantiškai reikšti savo nuomonę. Gerbti savo krašto muzikinę kultūrą.	2.1. Išklausus muzikos kūrinį apibūdinti sukeltą įspūdį. (...) Išgirsti ir įvardyti nurodytus išraiškos elementus.	2.1.2. Iš klausos nustatyti kūrinio dermę, faktūrą, formą, atlikėjų sudėtį.

Mokymo uždaviniai

- Ugdyti gebėjimą naudojant muzikos terminus ar savais žodžiais apibūdinti muzikos kūrinio tempą.
- Ugdyti pasitikėjimą savo jėgomis ir skatinti drąsiai kurti kūrinio interpretacijas atsižvelgiant į ritmiką ir tempą.

Mokymosi uždaviniai

- Naudojant vadovėlyje pateiktus ir savus tempo pavadinimus apibūdinti atliekamų muzikos pavyzdžių tempą.
- Atlikti pateiktus muzikos pavyzdžius keičiant tempą. Nurodyti, ar pakeitus tempą keičiasi kūrinio charakteris.

Siūloma veikla

• Pamoką siūloma pradėti nuo muzikos klausymo ir judėjimo pagal ją. Mokiniam pateikiami keli skirtingo tempo ir charakterio kūriniai. Jie juda pagal muziką ir apibūdina ją savais žodžiais. Galima pateikti apibūdinimų variantus (pvz., žaismingai, plačiai, skausmingai, neskubant, svajingai, laisvai, lyg žingsniuojant).

• Išsiaiškinama tempo sąvoka, skirstymas pagal atlikimo greitį ir tempo rūšių pavadinimai. Siūloma sukurti pratybų užduotį, kurioje mokiniai pirmiausiai išrinktų skirtingo greičio tempus, vėliau nurodytų jų apibūdinimus.

• Paaiškinamos tempo užrašymo vietos gaidose. Aptariama, kaip tempą galima apibūdinti savais žodžiais.

• Klausomos įvairios muzikos ištraukos. Jų tempas apibūdinamas savais žodžiais (galima sukurti pratybų užduotis).

• Pravedamas prasidainavimas (jei bus muzikuojama dainuojant). Atliekamos melodijos (grojamos ar dainuojamos) ar ritminės kompozicijos (galima naudoti kūno perkusiją) keičiant jų tempą.

- Pakartojama tempo sąvoka ir jo užrašymo galimybės.

Turima patirtis

- Aptariamas kūrinio tempas ir kaip jo suvokimas priklauso nuo skirtingos vertės natų.
- Klausomi, atliekami ir analizuojami kūriniai, kuriuos mokiniai jau girdėjo, – užduotys, susijusios su tempo ypatumais.

Priemonės

- Rašto užduotys (sukuriamos mokytojo ar naudojant E. Balčyčio, E. Veličkos ir kitų autorių pratybų sąsiuvinius).
- Pieštukas ir trintukas.
- Įvairių muzikos kūrinių įrašai (pvz., N. Rimskio Korsakovo *Kamanės skrydis* – greito tempo, F. Šopeno *Valsas cis-moll* – vidutinio tempo, K. Sen Sanso *Gulbė* – lėto tempo).
- Įvairūs ritminiai ir melodiniai instrumentai.

Klausimų ir užduočių komentarai

- Pamokos pradžioje pateikiami įvairaus charakterio kūriniai. Juos galima parinkti iš per mokslo metus analizuojamų kūrinių. Jei judėjimui patalpos netinka, galima belsti pirštais į stalą ar mosuoti rankomis sėdint suoluose. Atliekant šią užduotį svarbu, kad mokiniai apibūdintų muzikos charakterį, jos nuotaiką.
 - Pateikite vieną ištrauką, kurioje būtų lėtas tempas, bet dramatiškas impulsyvus muzikinės medžiagos vystymas (pvz., J. S. Bacho tokatos ir fuga d-moll). Svarbu, kad mokiniai suprastų, kad nuotaika ir tempas, natų ilgumas priklauso vienas nuo kito.
 - Prasidainavimui parenkami pratimai, kuriuose išryškėtų greičio (tempo) skirtumai, vienam pratimui parenkamas vienoks tempas, kitą pratimą reikia atlikti daug greičiau ar lėčiau (artikuliacija, kvėpavimas).
 - Atliekant įvairias melodijas, keičiant jų tempą galima tobulinti ir sudėtingesnės dainos ar instrumentinio kūrinio, skirto atsiskaitymui, atlikimą, ieškoti tinkamiausio kūrinio atlikimo tempo. Mokiniai savais žodžiais gali apibūdinti pasirinkto kūrinio tempą.
 - Prasidainuojant ir atliekant kūrinėlius galima naudoti metronomą (tuo pačiu mokinius galima supažindinti su šiuo mechanizmu, jo istorija, veikimo principu).

Dainavimo užduotis 10 klasei.

Bendrosios programos. 9–10 klasė. Veiklos sritis: muzikinė raiška.

Užduoties atlikimo trukmė – 2–3 pamokos.

Mokinių pasiekimai		
Nuostatos	Gebėjimai	Žinios ir supratimas
Suprasti stiliaus reikšmę atliekamos muzikos paveikimui ir išraiškingumui. Kurti savo stilių.	Tiksliai intonuojant dainuoti išmoktas įvairių faktūrų ir stilstikos dainas ir (arba) ritmiškai deklamuoti (repuoti) pasirinktą ar sukurtą tekstą. Vartojant įvairias išraiškos priemones sudaryti interpretacinį	Iš natų tiksliai perskaityti dainos melodiją ir ritmiką ir gebėti ją atlikti. Paaiškinti įvairių faktūrų atlikimo ypatumus (kanonas, sutartinė, daina, lydima

	dainos planą.	akompanimento, ir kt.). Nurodyti keletą pristatomos stilistikos pavyzdžių.

Užduotis. Surepuoti pasirinkto lietuvių poeto tekstą (pvz., iš tų, kurių mokėtės lietuvių kalbos ir literatūros pamokose) pritaikius tinkamą akompanimentą.

Užduoties vertinimo kriterijai: tekstas repuojamas mintinai; pasirenkant akompanimentą atsižvelgiama į eilėraščio charakterį, nuotaiką, stilių; repuojamo teksto tempas tiksliai atitinka akompanimento tempą; tekstas frazuojamas atsižvelgiant į loginę ir jausminę minties seką; akcentuojami esminiai teksto žodžiai; aiški teksto artikuliacija; tekstas repuojamas įtaigiai ir išraiškingai; tekstas, akompanimentas ir atlikimas sukuria vientisumo įspūdį.

Užduoties parengimo eiga: 1) pasirinkti lietuvių poeto tekstą; 2) gerai įsiskaityti, perprasti eilėraščiu perteikiamas emocijas, jo charakterį, pagrindinę mintį; 3) išanalizuoti teksto ritmiką; 4) pasirinkti tekstui tinkamiausią akompanimentą; 5) suderinti teksto ir akompanimento ritmą ir metrą (skiemenu sutankinimas, išretinimas, pauzės ir kt.), atsižvelgti į eilėraščio rimą, eilėdarą, minties eigą; 6) repetuojant ieškoti išraiškingiausio ir paveikliausio teksto atlikimo varianto (frazuotė, akcentai, dinamika); 7) sukurti ir surimuoti eilėraščio pristatymo tekstą; 8) atlikti parengtą užduotį klasėje; 9) aptarti užduoties atlikimą klasėje, įsivertinti.

Pastaba. Įsivertinimui galima naudoti aukščiau pateiktą koordinacių sistemą.

Literatūra:

Apie eilėdarą: <http://ualgiman.dtiltas.lt/eiledara.html#Ritmas>.

Apie repavimą: <http://en.wikipedia.org/wiki/Rapping>

Užduoties atlikimo pavyzdys. [Salomėja Nėris. Suteimų viešnia](#). Akompanimentas: Flipsyde „Happy Birthday“